

VLAISAVLJEVIĆ, Rade
Former Yugoslavia Witnesses Documentation Project
Serbian
RG-50.585*0021

Box 1, Tape 1

U ovom intervjuu Rade Vlaisavljević iz Velikog Nabrđa opisuje ulazak ustaša u svoje selo, odvođenje stanovništa u logore u Jasenovcu i Staroj Gradiški, a zatim boravak u sirotištu u Zagrebu te služenje na imanju pripadnika ustaškog pokreta, gdje je dočekao kraj rata.

[00:] 00:31:00 – [00:] 09:34:19
00:43 – 10:09

Predstavlja se: Rade Vlaisavljević, rođen 21. veljače 1933. u Velikom Nabrdju; opisuje život u selu prije rata: ljudi se bave poljoprivredom, nitko nije politički aktivan, nema političkih progona; prisjeća se početka rata: 11. veljače 1942 ustaše su opkolili selo, rano ujutro trojica ustaških vojnika hodaju selom sa zviždaljkom, a ljudi izlaze na ulicu da vide što se događa; opisuje kako se narod, prema ustaškoj naredbi, okuplja pred seoskom školom, a zatim odlaze u Levanjsku Varoš, gdje se skupljalo stanovništvo iz više okolnih srpskih sela (Paučje, Čenkovo i **Borovlj** (nerazumljivo)), a zatim svi zajedno, u koloni zaprežnih kola, idu u Đakovo; kaže da se kolona kretala mirno jer im je rečeno da idu na popis stanovništva; opisuje kako su nakon dolaska na „vašarište“ u Đakovu očevi i starija braća razdvojeni od žena i djece, a zatim ukrcani u vlak; opisuje ustaške uniforme i spominje dvojicu ustaških vojnika iz svoga sela, sjeća se da se jedan zvao **Andrija**; procjenjuje da je u koloni iz Levanjske Varoši bilo oko 1500-2000 ljudi; kaže da su muškraci odvedeni u Jasenovac, a žene i djeca u Staru Gradišku; govori kako se vlakom voze do Okučana, a zatim pješače prema Staroj Gradiški bez hrane i vode; govori da su pili vodu iz prljavog potoka Stara Sava, pa nakon dolaska u logor mnogi obolijevaju, a neka djeca umiru.

[00:] 09:34:20 – [00:] 18:35:14
10:10 – 19:32

Spominje kako su njegov otac i dvojica starije braće odvedeni u Jasenovac, a majka i manja djeca u Staru Gradišku; govori da su nakon dolaska u Staru Gradišku majke odvojene od djece, a djeca odvedena u ograđeno trokutasto dvorište; prisjeća se kako je u logoru ugledao dječake između 12-14 godina odjevene u ustaške uniforme i opisuje kako je jednom od njih dao svoj kožni remen u zamjenu za komad kruha, ali ga je čuvarica poslije istukla jer je mislila da ga je ukrao; tvrdi kako su u logoru proveli 3-4 mjeseca, a zatim su kamionima prebačeni u Zagreb; opisuje razdoblje provedeno u logoru: samo stražarice, povremeno ih obilaze časne sestre koje im govore da će ubrzo izaći, da je s roditeljima sve u redu, da je ustaški režim pravedan i sl.; nabrja članove obitelji u Staroj Gradiški: majka, sestre **Nedeljka, Mara, Milica i Mirjana**; govori kako su neke žene i djevojke, među njima i njegova sestra **Nedeljka**, odvedene iz logora, a njegov rodak **Milan Kovač**, koji je bio domobran, rekao mu je da su odvedene u Njemačku na

rad; kaže da sestra Mara ostaje u logoru uz bolesnu majku; spominje svjedočanstva **Jece Ramisavljević** i **Milke Petrović**, obje pokojne, koje su iz logora spasili njihovi sinovi koji su bili u domobranima, o silovanjima žena u logoru, uključujući njegovu petnaestogodišnju sestruru.

[00:] 18:35:15 – [00:] 26:40:19
19:33 – 27:58

Govori o dolasku u Zagreb i smještaju u dom za gluhotnjeme u Ilici (ulica u Zagrebu); kaže da je s njim bila i njegova mlađa sestra, stara 1,5 godinu, koju je nepoznata žena ubrzo odvela iz doma; pretpostavlja da je usvojena pod novim imenom; kaže da ju je nakon rata pokušao pronaći, ali bezuspješno; govori o životu u domu; opisuje scenu u kojoj neki dječak pokušava posegnuti za jabukom s druge strane ograda, čuvarica ga povuče i on se nabode na šiljastu ogradu, ne zna je li umro jer su ih potjerali; u domu ih nadziru čuvarice i časne sestre; kaže da u dom povremeno dolaze nepoznati ljudi i spašavaju pojedinu djecu, pa tako i njegove sestre odlaze natrag u svoje selo, ali on ostaje u Zagrebu; opisuje kako jednog dana grupu djece u pratnji časnih sestara odvode u Koprivnicu, a zatim u Novigrad (Podravski), gdje ih raspoređuju na različite poslove; objašnjava kako je postao sluga na imanju **Mate Kovačeka**, člana ustaškog pokreta, u **Delovima** [nerazgovjetno, ali podudara se s regionalnom kartom] u blizini Novigrada, gdje ostaje do kraja rata.

[00:] 26:40:20 – [00:] 36:07:21
27:59 – 37:48

Opisuje život kod **Kovačeka** i incident u kojemu ga je **Kovačekov** nečak pretukao nakon neuspješnog pokušaja bijega u partizane; govori kako je **Kovaček** nakon talijanske kapitulacije na imanje primio dva Talijana; opisuje kako, po Kovačekovom nalogu, jednog Talijana vodi seoskom krojaču koji zna talijanski kako bi mogli komunicirati, ali krojač uskoro to zabranjuje; Rade kasnije saznaje da je krojač bio član Komunističke partije; rekapitulira sudbinu svoje obitelji: sestra **Mara** i majka ubijene u logoru, jedna sestra usvojena u Zagrebu, brat **Pero**, otac, jedan i rođaci ubijeni u Jasenovcu; kaže da se nakon oslobođenja vraća u svoje selo i tamo susreće **Milku Petrović** koja mu govori o silovanjima u logoru, a nakon toga seli se u novoosnovani dom za ratnu siročad u Đakovu.